

...

Fővárosi Ítéltábla

Az ügy száma:

10.Gf.40.089/2023/4.

A felperes:

felperes1

cím1

A felperes képviselője:

jogi képviselő kamarai jogtanácsos

cím1

Az alperesek:

alperes1 I. rendű

cím7

alperes II. rendű

cím4

Az alperesek képviselője:

jogi képviselő1 (ügyintéző: jogi képviselő2 ügyvéd)

cím2

A per tárgya:

meghiúsulási kötbér és vállalkozói díj megfizetése

Az elsőfokú bíróság:

Fővárosi Törvényszék

A fellebbezéssel támadott határozat száma:

5.G.41.281/2020/52-I.

A fellebbezést benyújtó fél:

felperes, I. és II. rendű alperesek

Részítélet

A Fővárosi ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének a felperes keresetét elutasító rendelkezését az I. és II. rendű alpereseknek fizetendő perköltségre is kiterjedően helybenhagyja, ezt meghaladóan – a viszontkeresetet elutasító rész és az ahhoz kapcsolódó perköltség vonatkozásában – hatályon kívül helyezi, és az elsőfokú bíróságot ebben a körben új eljárásra és új határozat hozatalára utasítja;

kötelezi a felperest, hogy fizessen meg 15 napon belül az I. és II. rendű alpereseknek mint együttes jogosultaknak 200.000 (kétszázezer) forint + áfa összegű másodfokú perköltséget;

a hatályon kívül helyezett rész tekintetében az I. és II. rendű alperesek másodfokú eljárásban felmerült perköltségét 275.000 (kétszázhetvenötezer) forint + áfa összegű ügyvédi munkadíjban és 1.358.400 (egymillió-háromszázötvennyolcezer-négyszáz) forint jogorvoslati illetékben állapítja meg.

A részítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

[1] Az elsőfokon eljáró Fővárosi Törvényszék ítéletével a felperes keresetét – amelyben kérte, hogy a bíróság egyetemlegesen kötelezze az I. és II. rendű alpereseket 52.350.000 forint meghiúsulási kötbér és ennek 2018. december 18. napjától a kifizetés napjáig járó késedelmi kamata, valamint perköltség megfizetésére –, továbbá az I. és II. rendű alperesek viszontkeresetét – amelyben kérték, hogy a bíróság kötelezze a felperest az I. és II. rendű alperesek részére személyenként 8.490.000 forint pótmunkáért járó vállalkozói díj, valamint a perköltségük megfizetésére – elutasította. Kötelezte a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I. és II. rendű alpereseknek együttesen 241.000 forint, míg az I. és II. rendű alpereseket, hogy 15 napon belül egyetemlegesen fizessenek meg felperesnek 710.000 forint perköltséget.

[2] A felperes keresetét elbírálva elsőként azt vizsgálta, hogy a szerződés teljesítése a felperes által hivatkozott felmondást megelőzően a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.) 6:179.§ (1) bekezdése alapján lehetetlenült-e.

[3] Rögzítette, hogy a peres felek szerződése a 4.1.5. pont szerinti mérföldkő részeként tartalmazta az útépítési és műtárgy építési engedélyek megszerzését.

[4] Az utak építésének, forgalomba helyezésének és megszüntetésének engedélyezéséről szóló 93/2012. (V. 10.) Korm. rendelet (Korm. rendelet) 5. § (3) bekezdésére, 11. § (1) bekezdés a) pontjára és (1a) bekezdés c) pontjára hivatkozással megállapította, hogy az építési engedély az engedélyezési tervek és a tulajdonosi hozzájáruló nyilatkozatok csatolásával volt kérhető. Az I. és II. rendű alperesek a 4.1.3. pont szerinti mérföldkőben szereplő engedélyezési terveket elkészítették, azokat a felperes is jóváhagyta, azonban a tulajdonosi nyilatkozatok kiadását a önkormányzat neve (önkormányzat) nem vitatottan nem adta meg, míg a cég2 Kereskedelmi Központ (cég2) kifejezetten megtagadta.

[5] A felperes az önkormányzat által kért módosítások megtervezését az I. és II. rendű alperesektől nem rendelte meg, az önkormányzat igényei nem kerültek figyelembevételre, így az sem volt várható, hogy az önkormányzat a tulajdonosi hozzájárulást a későbbiekben megadja. A felperes a cég2 hozzájáruló nyilatkozatának ismeretében semmilyen útmutatást nem adott. A tulajdonosi hozzájárulások hiányában az építési engedély nem volt megszerezhető, amely körülmény az I. és II. rendű alperesek szerződésszerű teljesítését a teljesítési határidő utolsó napjával, azaz 2018. november 28-án, lehetetlenné tette arra is tekintettel, hogy a műszaki diszpozíció (műszaki leírás) 7. pontjában foglaltak

értelmében az I. és II. rendű alperesek a műszaki leírásban foglaltaktól a felperes megrendelése nélkül nem térhettek el.

[6] Ennek alapján a szerződés a Ptk. 6:179. § (1) bekezdése alapján legkésőbb a teljesítési határidő lejártával megszűnt.

[7] A már megszűnt szerződést a Ptk. 6:213. § (1) bekezdése alapján felmondással megszüntetni nem lehet, ezért a felperes 2018. december 7-i nyilatkozata joghatás kiváltására nem lehetett alkalmas.

[8] Megállapította, hogy – a szerződés lehetetlenülés folytán megszűnése hiányában – a felperes 2018. december 7. napján kelt, „Szerződés meghiúsulása” tárgyú levele felmondásnak egyébként sem minősülhetne.

[9] A szerződés 8.1. és 8.3. pontjainak idézését követően rámutatott, hogy a felperesnek a kereseti követelése megalapozottságához két jognyilatkozat megtételét kellett bizonyítania: egyrészt azt, hogy a szerződést felmondta; másrészt pedig azt, hogy ezzel egyidejűleg az alperessel szemben meghiúsulási kötbért érvényesített. Ehhez képest a felperes azon nyilatkozata, amely szerint meghiúsulás alapján a szerződés megszűnt és a késedelem miatt a szerződéstől való elállásnak vagy azonnali hatályú felmondásának lenne helye, a Ptk. 6:213. § (1) bekezdése szerinti, határozottan kifejezésre juttatott felmondásnak nem tekinthető.

[10] Önmagában a késedelem ténye a szerződés meghiúsulását nem eredményezi, ahhoz a szerződés ilyen jogkövetkezményt nem fűzött. Kifejezett felmondás nélkül a felmondás jogkövetkezménye, a meghiúsulási kötbér nem érvényesíthető.

[11] A fentiekre figyelemmel mint szükségtelent mellőzte az arra irányuló szakértői bizonyítás elrendelését, hogy az I. és II. rendű alperesek késedelme felróható volt-e.

[12] Az I. és II. rendű alperesek viszontkeresetét vizsgálva a Ptk. 6:244. § (2) bekezdésére utalással megállapította, hogy a felperes ezen munkákra megrendelést nem adott, és vitatta azt is, hogy azokat az I. és II. rendű alperesek elvégezték volna.

[13] A közterület neve úti sávszélesítésről azt állapította meg, hogy az nem vitásan nem képezte a felek szerződésének tárgyát és a végleges engedélyezési tervek ezt a munkát nem tartalmazták.

[14] tanú2 tanúvallomásából idézett, majd azt állapította meg, hogy az I. és II. rendű alperesek a perben nem tudták bizonyítani azt az állításukat, hogy ezeket a munkákat a

felperes kifejezett kérésére nem szerepeltették a végleges engedélyezési tervben. Erre tekintettel ezt a pótmunkaigényt alaptalannak találta.

[15] Ennél fogva szükségtelen volt annak vizsgálata, hogy az I. és II. rendű alperesek tervszolgáltatása milyen készültségű volt és annak mekkora az ellenértéke; az erre irányuló szakértői bizonyítás iránti indítványt mellőzte.

[16] A cím5 előtti csomópont átépítés tervezését mint pótmunkát vizsgálva utalt a műszaki diszpozíció 2.1. pontjának 2. bekezdésében foglaltakra, valamint szintén idézett tanú2 tanú által elmondottakból.

[17] A szerződés szövegének és a tanúvallomásnak az értelmezése alapján azt állapította meg, hogy a felperes a műszaki diszpozíció hivatkozott pontjában a tervezési területet úgy alakította ki, hogy az esetlegesen szükségessé váló áttervezések az egyes csomópontoknál a szerződés részét képezzék. Erre tekintettel ezen tervek elkészítése az I. és II. rendű alperesek szerződéses feladatát képezte, ezért ezen a címen pótmunkaigényt nem érvényesíthetnek.

[18] Az intelligens közvilágítási rendszer (rendszer elnevezése) munkák körében érvényesített pótmunkaigényt elbírálva figyelemmel volt a műszaki diszpozíció 2.1. pontjának 3. bekezdésében és a 6.1. pontjában írtakra.

[19] tanú1 László II. rendű alperesi törvényes képviselő, tanú3 tanú és tanú2 tanú által elmondottakból idézett, és e vallomások, valamint a szerződés szövegének összevetése alapján arra a következtetésre jutott, hogy az rendszer elnevezése rendszer tervezése során az I. és II. rendű alpereseknek tekintettel kellett lenniük a cégtől a belvárosig már üzemelő rendszer elnevezése eszközökre, és az M0-M4 vonali irányítású szakaszokon rendelkezésre álló adatokra, beavatkozási lehetőségekre is, vagyis tevékenységük nem korlátozódhatott az rendszer elnevezése vonatkozásában az egyéb tervezési munkáknál lehatárolt 9.600 fm-nyi területre. A felek átalánydíjas szerződést kötöttek, amelyből következően az esetleges többlettervezési munka az átalánydíj részét képezi, ezért azt az I. és II. rendű alperesek pótmunkaként nem érvényesíthetik.

[20] Az I. és II. rendű alperesek részére az elutasított kereset vonatkozásában megállapított perköltség számításánál 20.000 forint + áfa/óra ügyvédi munkadíj alapulvételével és a csatolt kimutatás szerinti összesen 9,5 óra munkavégzéssel számolt.

[21] Az ítélet ellen a felperes, továbbá az I. és II. rendű alperesek is fellebbeztek.

[22] A fellebbezések tartalmát tekintve a felperesé az ítélet keresetet elutasító, míg az I. és II. rendű alpereseké a viszontkeresetet elutasító rendelkezése ellen irányult.

[23] A felperes fellebbezésében kérte elsődlegesen az ítélet (keresetét elutasító rendelkezésének) hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását; másodlagosan a megváltoztatását és – a kérelme tartalma szerint – az I. és II. rendű alperesek keresete szerinti marasztalását, továbbá perköltsége megfizetésére kötelezését.

[24] Az elsődleges fellebbezési kérelme alapjaként előadta, hogy az I. és II. rendű alperesek felróhatósága, a kimentés lehetősége körében a felajánlott bizonyítás lefolytatására nem került, az I. és II. rendű alperesek hibájából adódó késedelem bizonyításának elmaradása az eljárás lényeges és az ügy érdemére kiható szabályainak megsértését eredményezte. Hangsúlyozta, hogy az I. és II. rendű alperesek késedelme, így a késedelmi kötbér esedékessége, majd a felmondásra vezető halmozódása már azelőtt bekövetkezett, mielőtt az I. és II. rendű alperesek által állított lehetetlenülés egyáltalán felmerülhetett volna.

[25] A megváltoztatás iránti kérelmében előadta, hogy a teljesítési folyamat 4.1.4. számú mérföldkövének teljesítése az I. és II. rendű alperesek által hivatkozott körülményektől, az önkormányzat által az előzetes tanulmányterv el nem fogadásától függetlenül, az I. és II. rendű alperesek érdekkörében álló okból maradt el. A 2017. november 20-i akadályközlő levélben hivatkozott, a teljesítés akadályát ténylegesen nem képező pótmunka tételeken felül az önkormányzat igényeként csak két tétel: a gyalogos felüljáró és egy külön szintű csomópont kialakítása szerepelt. A 2018. február 6-i válaszlevele tartalmából kitűnően a gyalogos felüljáró tervezésének kérdését az önkormányzat kérésére fel kellett függeszteni, azaz a tovább tervezésének ez nem lehet akadálya. A külön szintű csomópont kérdése műszakilag leválasztásra került a tervezési szerződésről, tehát az engedélyezési folyamat emiatt sem akadt meg.

[26] Hivatkozott arra, hogy az I. és II. rendű alperesek maguk is rögzítették a kompetens tervezőjük, szakembereik hiányát mint akadályozó körülményt.

[27] Az elsőfokú bíróság teljes egészében mellőzte a 4.1.4. számú mérföldkő teljesítésének elmaradása vizsgálatát és elbírálását, amelyre az I. és II. rendű alperesek hivatkozásai is vonatkoznak. Ehhez képest a kizárólag a 4.1.5. számú mérföldkőre alapítás „iratellenes”, az ellenkérelmen túlterjeszkedő, a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 2. § (2) bekezdésébe ütközik.

[28] Állította, hogy a tulajdonosi hozzájárulások megadása kérdésében a cég2 tulajdonosának válasza ismert, az önkormányzaté azonban nem. Az önkormányzat 2017. március 13-i bizottsági álláspontja nem volt végleges, a kérdést az önkormányzat több ízben újra napirendre tűzte. Emellett a cég2 2018. augusztus 1-i válaszlevelének tartalma sem alapozhatja meg a hivatkozott lehetetlenülést, mivel a 4.1.4. számú mérföldkő teljesítésének határideje ezt jóval megelőző időpont, 2018. március 5-e volt. A felmondásra okot adó kötbér

halmozódás már ekkor elkezdődött és jóval meghaladta a szükséges 20 nap mértéket. Sérelmezte, hogy az elsőfokú ítélet „az alperesi pozíciót mintegy elvonva” az I. és II. rendű alperesek helyett állapította meg, hogy a szerződés legkésőbb 2018. november 28-án lehetetlenült. Ehhez képest nem igazolt, hogy az érintett tulajdonosok szabályszerű megkeresés után a véglegesnek szánt terveket válaszukban elutasították volna.

[29] Állította, hogy a 4.1.4. számú mérföldkő nem igényelt tulajdonosi vagy kezelői hozzájárulást, engedélyt, annak teljesítésének elmaradását nem okozhatta ezek hiánya, tehát a szerződés jogi vagy fizikai lehetetlenülése e teljesítési szakban fel sem merült.

[30] Az elsőfokú bíróság álláspontjával szemben kifejtette, hogy az I. és II. rendű alperesek részére megküldött 2018. december 7-i levelével a vállalkozási szerződést a Ptk. 6:140. § (1) bekezdése alapján felmondta. A felmondás indokaként egyértelműen hivatkozott a szerződés 8.1. és 8.3. pontjaiban foglaltakra, annak tartalma alapján nem lehet más következtetésre jutni, mint arra, hogy a levél felmondást tartalmaz. Hivatkozott arra, hogy e körülmény az I. és II. rendű alperesek részéről a válaszlevelük szerint ismert és elismert volt. E körben utalt a Ptk. 6:86. § (1) bekezdésében írtakra is. Nem felel meg a valóságnak, hogy az egyik félnek sem felróható lehetetlenülés szabályai szerint járt volna el a már teljesített munkarésszel való elszámolás során, mivel ezt meghaladó pénzügyi rendezésre nem került sor.

[31] Rosszhiszeműnek minősítette az I. és II. rendű alperesek azon eljárását, hogy utóbb e jognyilatkozatot máshogy kívánják értelmezni.

[32] Az I. és II. rendű alperesek fellebbezésükben kérték elsődlegesen az ítélet viszontkeresetüket elutasító rendelkezésének megváltoztatását és a felperes viszontkereseti kérelmük szerinti marasztalását; másodlagosan erre vonatkozóan a hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását, továbbá az elsőfokú eljárásban felmerült perköltségük összegének 300.000 forint + áfa összeggel 490.000 forint + áfa összegre történő felemelését, valamint a felperes másodfokú perköltségükben marasztalását.

[33] Előadták, hogy az ítélet a Ptk. 6:240. § (1) bekezdésébe, 6:244. § (2) bekezdésébe és a 6:245. § (1) bekezdésébe ütközik, mivel a perben bizonyították és a felperes sem vitatta érdemben, hogy az igényelt vállalkozói díj fejében végzett munkák pótmunkának minősülnek, azokat a műszaki leírás nem tartalmazza és a felperes levélben azok elvégzésére utasítást adott. A megrendelés hiányát az ítélet iratellenesen rögzítette. Az elsőfokú bíróság az anyagi pervezetés körében adott tájékoztatása ellenére, az anyagi jog szabályaival ellentétesen rendelkezett a pótmunka követelésük elutasításáról.

[34] Az elsőfokú bíróság eljárási szabályt is sértett, amikor az általa is szakkérdés függvényének minősített viszontkereseti követelésükről a többször is indítványozott szakértői

bizonyítás mellőzésével döntött. A mellőzés indokolása nem alapos, ezért nem felel meg a Pp. 276. § (5) bekezdésében foglaltaknak.

[35] E körben kifejtették, hogy a pótmunka tekintetében felmerült kérdések nem jogkérdések, hanem szakkérdések, a bíróságnak pedig nincs szakértelme abban a tekintetben, hogy az elrendelt munkákon túl szükségessé vált feladatok a szakmai szabályok szerint pótmunkának minősülnek-e, és ha igen, milyen értéket képviselnek. A perben benyújtott Teljesítésigazolási Szakértői Szerv (TSZSZ) véleménye nem minősül a Pp. 267. §-a szerinti szakértői véleménynek.

[36] Hivatkoztak a Polgári Jog szaklap 2019/9-10. számában megjelent azon tanulmányra, amely a pótmunka megrendelésének alakiságai tekintetében a felek közötti akarategységet is elégségesnek tartja. Ehhez képest a felperes igényét írásban és szóban is kifejezte. Hivatkoztak a Ptk. 6:94. § (1) és (2) bekezdéseiben foglaltakra, arra, hogy adott esetben az alaki szabályok megsértésével megtett jognyilatkozatok a felek akaratának megfelelő tényleges állapot létrejöttével érvényessé válnak.

[37] A felperes 2018. február 6-i levelére akként hivatkoztak, mint amely a viszontkeresetük tárgyát képező pótmunkákat megrendelte. E levelében a felperes sem vitatta, hogy a közterület neve út 2x2 sávossá bővítése körében kiegészítő munkákra lesz szükség, a cím5 előtti csomópont átépítése a tervezési határon túlnyúlik, az rendszer elnevezése rendszer és építményei kapcsán a tervezési terület rugalmasan kiterjesztendő. E munkák tényleges elvégzésével a felek akaratának megfelelő állapot létrejött. Ehhez képest az ítélet azon megállapítása, hogy a felperes nem adott megrendelést a pótmunkák teljesítésére, nem csak az okirati bizonyítással, de a tanúk által elmondottakkal is ellentétes.

[38] A közterület neve úti sávszélesítés tekintetében hivatkoztak arra, hogy a TSZSZ véleménye is megerősíti a bírálati engedélyes terv szintű elkészítés megtörténtét, csak az engedélyezésre való leadás maradt el a felperes utasításának megfelelően. A megvalósult műszaki tartalmat nem érinti, hogy az adott munkarész az engedélyezésre leadott iratoknak részét képezi-e vagy sem. Nem vitatott tényként minősítették, hogy a bírálati engedélyes terv leszállításra került.

[39] A cím5 előtti csomópont kapcsán a felperes megrendelése és a teljesítés megtörténte sem volt vitatott. Az elsőfokú bíróság nem volt tekintettel a műszaki leírásban foglaltakra, amely a tervezési határt a centrum felé eső kihajtó ág csatlakozásában jelölte meg, azaz csomópont eredetileg itt nem került meghatározásra. A felperes későbbi utasításának megfelelően a csomópont kialakítása a tervezési szakaszon túl történt meg. E munka – az elfogulatlanak nem minősíthető tanú2 tanúvallomásában foglaltakkal ellentétben – kizárólag pótmunkaként értelmezhető.

[40] Az rendszer elnevezése többlet tervezési igénye a műszaki leírásban foglaltakon jelentősen túlterjeszkedik, a tervezési terület lehatárolása ilyen mértékben nem terjeszthető ki, ezzel az árajánlatuk megtételekor észszerűen nem számolhattak. Rámutattak, hogy a tervezési szakasz hossza 8.229 fm volt, ezzel szemben a többlet vezetékes építmény hossza 9.700 fm.

[41] Mindezek alapján az állapítható meg, hogy e munkavégzések kizárólag pótmunkaként értelmezhetők, az eredeti szerződéses tartalomnak nem képezték részét. Ezek elkészültek, és alkalmasak voltak arra, hogy – engedélyeztetés esetén – azokat a felperes felhasználja. A pótmunkák ellenértékének megtérítésére a Ptk. anyagi jogi szabályai és a tervezési szerződés 8.6. pontja alapján a felperes köteles.

[42] A pótmunkák értéke körében vagy a másodfokú, vagy a megismételt elsőfokú eljárásban lefolytatandó szakértői bizonyítás szükséges.

[43] Kérték az elsőfokú eljárásban megállapított perköltségük 300.000 forint + áfa összeggel felemelését, hivatkozva arra, hogy az elsőfokú bíróság a tárgyalás berekesztését megelőzően a perköltség igény előterjesztésére vonatkozóan külön felhívást nem közölt, így a teljes munkaidő nyilvántartás benyújtása elmaradt. A benyújtott 9,5 órás munkaráfordítást meghaladóan „a viszontkereset és kereset” elkészítésére további 15 óra munkaráfordítás indokolt és igazolt. Az elsőfokú bíróság megsértette a Pp. 80-82. §-ai rendelkezéseit, amikor a „megjelölt” perköltség igénynél kevesebbet ítélt meg részükre.

[44] Az I. és II. rendű alperesek a felperes fellebbezésére tett fellebbezési ellenkérelmükben – annak tartalma szerint – az ítélet keresetet elutasító rendelkezésének helybenhagyását és a felperes perköltségükben marasztalását kérték.

[45] Álláspontjuk szerint az elsőfokú bíróság a részletesen feltárt tényállás alapján megalapozottan állapította meg, hogy a szerződés a 2018. december 7-i nyilatkozat előtt, 2018. november 28-án, lehetetlenülés folytán megszűnt. Nem volt vitás, hogy az önkormányzat és a cég2 a szükséges tulajdonosi hozzájárulások kiadását megtagadta, amely az építési engedély megszerzésének akadályát képezte. Mivel a szerződés oszthatatlan szolgáltatás megvalósítására irányult, eredménykötelem volt, nincs jelentősége annak, hogy a szerződés – a feleken kívül álló okból – melyik rész vonatkozásában és mikor vált lehetetlenné.

[46] A fentiekre tekintettel a szakértői bizonyítás lefolytatása e körben szükségtelen volt, a felperes sem jelölt meg olyan lényeges eljárási szabálysértést, amely a hatályon kívül helyezés iránti kérelmét megalapozná.

[47] A peranyagban szerepel az önkormányzat és a cég2 hozzájárulást megtagadó nyilatkozata, és az sem volt vitatott, hogy az önkormányzat további tárgyalást nem engedélyezett a tervek tekintetében. Indokolatlan a tulajdonosi hozzájárulások megtagadásához nem létező formai követelményeket támasztani, mivel a hozzájárulások megtagadása egyértelműen megállapítható ténykérdés, amely az elsőfokú eljárás során nem is volt vitatott.

[48] Előadták, hogy a perbeli közbeszerzési eljárás helyett új, más léptékű és költségvetésű pályázat került kiírásra, amely kezeli a tulajdonosok igényeit is, ekként lehetővé teszi a tervezés befejezését. Az új közbeszerzési eljárás kiírására tekintettel a felek jogviszonyát szabályozó kötelelem megszűnt, a felperes nem alapíthat jogokat a további mérőföldkövek megvalósítása esetleges elmaradására.

[49] Iratellenes a felperes azon állítása, hogy lehetetlenülésre csak a 4.1.4. számú mérőföldkö tekintetében hivatkozhat volna, mert a mérőföldkövek egymásra épültek, oszthatatlan szolgáltatás megvalósítására vállaltak kötelezettséget, és a kiviteli terv tulajdonosi hozzájárulások hiányában nem volt megvalósítható. A szerződés megszűnése nem szűkíthető le csak annak bizonyos rendelkezéseire. A jogi lehetetlenülés megvalósult a tulajdonosi hozzájárulások megtagadásával.

[50] Mivel a szerződés a felperes 2018. december 7-i nyilatkozatát megelőzően jogi lehetetlenülés folytán megszűnt, a felperes által felmondásnak tekintett nyilatkozat joghatás kiváltására nem lehetett alkalmas.

[51] Ezen túlmenően a felmondásra irányuló kifejezett nyilatkozat hiányában ez a levél felmondásként semmiképpen sem értékelhető.

[52] A felperes az I. és II. rendű alperesek fellebbezésére fellebbezési ellenkérelmet nem terjesztett elő, egyéb nyilatkozatot sem tett.

[53] A Fővárosi Ítéltábla a fellebbezéseket a Pp. 376. § (1) bekezdése alapján – a Pp. 376. § (2) bekezdésében írt kérelem hiányában – tárgyaláson kívül bírálta el.

[54] A Pp. 380. §-ában írt feltételek hiányában a felülbírálati jogkörét a Pp. 370. § (1) bekezdése alapján, a fellebbezések és a fellebbezési ellenkérelem korlátai között gyakorolta.

[55] Mivel a felperes fellebbezése az ítéletnek az I. és II. rendű alperesekkel szembeni keresetet elutasító rendelkezését, míg az I. és II. rendű alperesek fellebbezése a felperessel szembeni viszontkeresetet elutasító rendelkezését támadta, a Fővárosi Ítéltábla

felülbírálati jogköre a teljes ítéletre kiterjedt, így annak nem volt fellebbezés hiányában jogerőre emelkedett része.

[56] A felperes fellebbezése megalapozatlan, az I. és II. rendű alperesek fellebbezése megalapozott.

[57] Az elsőfokú bíróság a tényállást az ügy eldöntéséhez szükséges mértékben feltárta.

[58] A felperes keresete tekintetében a szükséges bizonyítást lefolytatva érdemben helytálló jogi következtetésre jutott, az I. és II. rendű alperesek viszontkeresetének elbírálásához szükséges szakértői bizonyítást azonban tévesen mellőzte, és annak lefolytatása hiányában arról megalapozott döntés nem volt hozható.

[59] A Fővárosi Ítéltábla a felperes keresetének elbírálása körében az elsőfokú bíróság indokaival egyetértett, azt a felperes fellebbezésében, valamint az I. és II. rendű alperesek fellebbezési ellenkérelmében foglaltakra is tekintettel az alábbiak szerint egészíti ki.

[60] A Ptk. 6:186. § (1) bekezdése értelmében a kötelezett pénz fizetésére kötelezheti magát arra az esetre, ha olyan okból, amelyért felelős, megszegi a szerződést. Mentessül a kötbérfizetési kötelezettség alól, ha szerződésszegését kimenti.

[61] Az elsőfokú bíróság által is hivatkozott Ptk. 6:179. § (1) bekezdése szerint, ha a teljesítés lehetetlenné vált, a szerződés megszűnik.

[62] A felperes keresetének elbírálása során az elsőfokú bíróság helytállóan vizsgálta elsősorban azt, hogy a felek közti kötelelem a felperes által hivatkozott azonnali hatályú felmondást megelőzően megszűnt-e a nem az I. és II. rendű alpereseknek felróható lehetetlenülés folytán. Amennyiben ugyanis a szerződés teljesítése annak felperes általi megszüntetése előtt, az I. és II. rendű alpereseknek fel nem róható okból már lehetetlenült, úgy a teljesítés későbbi, nekik felróható okból történt elmaradása, és így az I. és II. rendű alpereseknek a Ptk. 6:186. § (1) bekezdése alapján meghiúsulási kötbér fizetési kötelezettsége fel sem merülhet.

[63] A Ptk. 6:180. §-a lényeges különbséget tesz a lehetetlenülés jogkövetkezményei között abból a szempontból, hogy a teljesítés a felek ellenőrzési körén kívül felmerült, elháríthatatlan és előre nem látható okból vált lehetetlenné, avagy a meghiúsulásért valamelyik fél, vagy mindegyik fél felelős. Az objektív okból bekövetkező, egyik fél felelősségi körébe sem tartozó lehetetlenülés esetén a megszűnt szerződés alapján nyújtott

szolgáltatásokkal el kell számolni. Ehhez képest, ha a teljesítés lehetetlenné válásáért az egyik fél felelős, a másik fél szabadul a teljesítési kötelezettsége alól, a felelős szerződő fél pedig kártérítéssel tartozik. A Ptk. 6:180. § (2) bekezdésének megfogalmazásából kitűnően a félnek a teljesítés lehetetlenüléseért fennálló felelősségét a kontraktuális károkozásért való felelősség kimentési szabályai alapján kell megállapítani. Ennek értelmében a kimentési feltételek akkor teljesülnek, ha bizonyítja, hogy a meghiúsulás oka az ellenőrzési körén kívüli, előre nem látható és elháríthatatlan volt (Ptk. 6:142. §).

[64] Az I. és II. rendű alperesek hivatkozása szerint a teljesítés azért lehetetlenült, mert a szükséges megrendelői utasítások és a műszaki tartalom módosítások hiányában nem tudták beszerezni az engedélyeztetési eljárásban szükséges tulajdonosi (kezelői) hozzájárulásokat.

[65] Ehhez képest a fellebbezési ellenkérelmükben a szerződés megszűnését eredményező további körülményre, az 1194/2018. (IV. 4.) számú Kormányhatározatra és az annak nyomán kiírásra került új közbeszerzési eljárásra is hivatkoztak, amelyre korábban, az elsőfokú eljárás során viszont csak akként utaltak, mint amely tények szintén alátámasztják, hogy az önkormányzat igényeinek kielégítése nélkül a tervezést nem lehetett lefolytatni (30. sorszámú jegyzőkönyv 2-3. oldal).

[66] A Pp. 373. § (1) bekezdése értelmében – a (2)-(5) bekezdésekben foglalt feltételek hiányában – az I. és II. rendű alperesek az ellenkérelmüket nem változtathatták meg, így a fenti kormányhatározat szerződést megszüntető hatása vizsgálatának a jogorvoslati eljárásban már nem volt helye.

[67] Az elsőfokú bíróság a tulajdonosi (kezelői) hozzájárulások beszerezhetetlenségét helytállóan értékelte olyan körülményként, mint amely a szerződés teljesítésének I. és II. rendű alpereseknek fel nem róható lehetetlenülését eredményezte.

[68] E körben helytállóan hivatkozott a Korm. rendelet 5. § (3) bekezdésében és 11. § (1) bekezdés a) pontjában foglaltakra, amelyek értelmében a szerződés 4.1.5. számú mérföldkövében szereplő – és így a végleges kiviteli tervdokumentációk engedélyezéséhez is elengedhetetlen – építési engedélyek megszerzéséhez e nyilatkozatokra szükség van, azok hiányában a vállalkozási szerződés nem volt teljesíthető.

[69] Az elsőfokú bíróság nem tévedett, amikor azt állapította meg, hogy a lehetetlenülés (legkésőbb) a meghosszabbított teljesítési határidő lejártával, 2018. november 28-án bekövetkezett, mivel ezen időpontot követően már nem volt várható a felperestől megrendelői utasítás adása vagy a vállalkozási szerződés szerint megvalósítandó műszaki tartalom módosítása. A felperes e körben tévesen állította, hogy az elsőfokú bíróság „az alperesek pozícióját elvonta”, azaz az ellenkérelmükben foglaltakon túlterjeszkedett, tekintve, hogy a lehetetlenülés ezen időpontjára az I. és II. rendű alperesek az elsőfokú eljárás során

mindvégig, már a keresetre tett érdemi ellenkérelmükben is hivatkoztak (6. sorszámú ellenkérelem 2.22. pont).

[70] A felperes tévesen hivatkozott arra is, hogy a teljesítés sorrendjében a kiviteli terv engedélyeztetését megelőző 4.1.4. számú mérföldkő, a szakági bírálati kiviteli tervek elkészítése ettől függetlenül elmaradt, és így az I. és II. rendű alperesek olyan késedelmet halmoztak fel, amely a késedelmi kötbér maximumát elérve alapot adott az azonnali hatályú felmondásra és a meghiúsulási kötbér követelésére.

[71] A Fővárosi Ítéltábla ezzel szemben rámutat arra, hogy a felperes a keresetében nem valamely részhatáridő elmulasztása miatti késedelmi kötbért, hanem a szerződés teljesítésének meghiúsulására alapított meghiúsulási kötbért érvényesít, amelynek a szerződés 8.1. és 8.3. pontjai szerint feltétele a kötbérmaximumot elérő késedelem tényén túl a szerződés egyoldalú megszüntetése is. Ennek folytán – amennyiben történt is a felperes részéről felmondás – az a felperes állítása szerint is csak a teljesítési határidő lejártát követően, legkorábban 2018. december 7-én került közlésre, amely időpontot megelőzően a kötelelem lehetetlenülés folytán már megszűnt. Az elsőfokú bíróság helytállóan állapította meg, hogy a lehetetlenülés folytán már megszűnt szerződést később azonnali hatályú felmondással nem lehet megszüntetni. A meghiúsulási kötbér követelés szempontjából tehát nem az állított késedelembe esés időpontjának, avagy a 20 napos késedelem fennálltának van elsősorban jelentősége, ezek ugyanis csupán megalapozhatják a szerződés 8.1 és 8.3. pontjai szerinti azonnali hatályú felmondásának és ennek alapján a meghiúsulási kötbér követelésének lehetőségét. Amennyiben viszont a felperes a fennállt – esetlegesen az I. és II. rendű alpereseknek felróható – késedelem folytán e lehetőséggel nem élt, és a szerződést annak lehetetlenülés folytán történt megszűnéséig azonnali hatályú felmondással nem szüntette meg, úgy a kötelelem korábbi megszűnése hiányában nincs olyan jogviszony, amelyben a későbbi felmondása joghatás kiváltására alkalmas lehetne.

[72] Emellett az I. és II. rendű alperesek a fellebbezési ellenkérelmükben helytállóan állították, hogy a vállalkozási szerződésben meghatározott eredmény megvalósítására, a tervezési és engedélyezési folyamat végeredményeként a kiviteli tervdokumentáció és tenderdokumentáció szolgáltatására és a szükséges engedélyek megszerzésére vállaltak kötelezettséget és a 4.1.5. számú mérföldkő teljesíthetősége hiányában nem csupán az adott részfeladat, de ennek folytán egyúttal az elkészíteni vállalt eredmény megvalósítása is meghiúsult.

[73] A felperes a fellebbezésében sem tette vitássá, hogy a cég2 a tulajdonosi hozzájárulás megadását kifejezetten megtagadta, amely tény önmagában is az I. és II. rendű alperesek teljesítésének lehetetlenülését eredményezte. A Fővárosi Ítéltábla a fentebb már kifejtettekre utalással e körben is megjegyzi, hogy – a felperes állításával szemben – nincs jelentősége a hozzájárulás megtagadása időpontjához képest az I. és II. rendű alperesek esetleges késedelembe esése korábbi időpontjának, mivel a felperes a keresetében nem késedelmi kötbért, hanem a szerződés I. és II. rendű alpereseknek felróható okból történt megszűnésére alapított meghiúsulási kötbért érvényesít.

[74] A felperes a cég2 tulajdonosi hozzájárulásának megadásához szükséges megrendelői utasítás vagy egyéb intézkedés megtörténte, a műszaki tartalom ez irányú változtatására nem hivatkozott, az együttműködési kötelezettsége [Ptk. 6:62. § (1) bekezdés] teljesítését sem igazolta.

[75] Az elsőfokú bíróság nem tévedett, amikor ezen túlmenően az önkormányzat hozzájárulása megadásának hiányára tekintettel is megállapíthatónak találta a szerződés teljesítésének lehetetlenülését.

[76] A felperes az eljárás alatt nem tette vitássá, hogy az I. és II. rendű alperesek által hivatkozott „nem támogató” önkormányzati vélemény – a 6/A/6. sorszám alatt csatolt jegyzőkönyv által is igazoltan – az önkormányzat bizottság nevének írásban adott véleménye, amely bizottságnak az önkormányzat által delegált feladata volt az engedélyezési tervek véleményezése, a hozzájárulás megadásáról való döntés is. A bizottság határozata tartalmából egyértelműen megállapítható, hogy a hozzájárulást az arra jogosult nem adta meg. A jegyzőkönyvből kitűnően a hozzájárulás megtagadásának oka – a felperes fellebbezésében állítottakkal egyezően – nem az I. és II. rendű alperesek viszontkeresetében követelt pótmunkák megrendelésének és elvégzésének hiánya, hanem a tervezett gyalogos felüljáró és a külön szintű csomópont esetében a műszaki változtatások igénye volt. A felperes fellebbezésében tévesen állította, hogy a gyalogos felüljáró tervezésének felfüggesztése, valamint a külön szintű csomópont kérdésének leválasztása a tervezési szerződésről nem volt akadálya az I. és II. rendű alperesek teljesítésének, a hozzájárulás megadásának, hiszen a felperes által is hivatkozott körülmények folytán a hozzájárulás a perbeli szerződés keretei között az I. és II. rendű alperesek által nem volt beszerezhető, amely a szerződés teljesítését ellehetetlenítette.

[77] A felperes azt sem vitatta, hogy az I. és II. rendű alperesek 2017. november 20-i akadályközlésére a szerződés műszaki tartalmát, a tervezői feladatokat az önkormányzat igényeit kielégítő módon nem változtatta meg, és az ilyen tervezési munkálatok elvégzésére az I. és II. rendű alperesek részére megrendelést nem adott. Az elsőfokú bíróság e körben helytállóan állapította meg, hogy az I. és II. rendű alperesek a felperes mint megrendelő kifejezett utasítása nélkül nem térhettek el a szerződés szerint megvalósítandó műszaki tartalomban foglaltaktól.

[78] A szerződés szerinti eredmény megvalósíthatatlanságára tekintettel az I. és II. rendű alperesektől nem volt elvárható, hogy egyéb, a teljesítésüket elő nem segítő tervezői munkát végezzenek, vagy az önkormányzat és a cég2 álláspontjának ismeretében újabb, előreláthatóan is eredménytelen ismételt kísérletet tegyenek a szükséges hozzájárulások megszerzésére.

[79] A Fővárosi Ítéltábla e körben megjegyzi, hogy a felperes tévesen támasztaná a teljesítés hozzájárulások hiányában történő meghíúsulásához az eredménytelen hatósági eljárás lefolytatásának követelményét, tekintettel arra, hogy a Korm. rendelet idézett

rendelkezései szerint a tulajdonosi (kezelői) hozzájárulások megszerzése nem hatósági (engedélyezési) eljárásban történik, csak a tulajdonos vagy kezelő hozzájáruló nyilatkozatának, vagy ennek hiányában a hozzájárulás iránti kérelem megküldésének az igazolása szükséges [Korm. rendelet 11. § (1a) bekezdés c) pont].

[80] Mindezek alapján a Fővárosi Ítéltábla megállapította, hogy az I. és II. rendű alperesek a szerződésben vállalt feladat elvégzéséhez szükséges tulajdonosi (kezelői) hozzájárulásokat az ellenőrzési körükön kívül eső, előre nem látható és általuk elháríthatatlan okból nem tudták beszerezni, ugyanis ahhoz a felperes részéről az erre vonatkozó utasítások megadása, a szerződés műszaki tartalmának ez irányú megváltoztatása lett volna szükséges.

[81] A kifejtettek értelmében az elsőfokú bíróság nem tévedett, amikor azt állapította meg, hogy a felperes meghíúsulási kötbér követelése nem lehet megalapozott, mivel a szerződés teljesítése nem az I. és II. rendű alpereseknek felróható okból hiúsult meg, hanem az az I. és II. rendű alperesek érdekkörén kívül eső, előre nem látható és általuk el nem hárítható okból 2018. november 28-ával lehetetlenült.

[82] Az elsőfokú bíróság helytállóan állapította meg azt is, hogy a felperes keresetének megalapozatlansága önmagában a felek jogviszonyát megszüntető azonnali hatályú felmondás hiányából is következik.

[83] A Ptk. 6:213. § (1) bekezdése akként rendelkezik, hogy aki jogszabálynál vagy a szerződésnél fogva felmondásra vagy elállásra jogosult, a másik félhez intézett jognyilatkozattal szüntetheti meg a szerződést. A szerződés felmondása esetén a szerződés megszüntetésének, elállás esetén a szerződés felbontásának a szabályait kell alkalmazni, azzal, hogy elállásra a fél akkor jogosult, ha az általa kapott szolgáltatás egyidejű visszaadását felajánlja.

[84] A szerződésszegés szabályozása körében a Ptk. 6:140. § (1) bekezdése kimondja, hogy ha a szerződésszegés következtében a jogosultnak a szerződés teljesítéséhez fűződő érdeke megszűnt, elállhat a szerződéstől, vagy ha a szerződéskötés előtt fennállt helyzetet természetben nem lehet visszaállítani, felmondhatja azt, ha e törvény eltérően nem rendelkezik.

[85] A (2) bekezdés szerint a jogosult jognyilatkozata érvényességéhez köteles megjelölni az elállás vagy a felmondás okát, ha ez a jog több okból megilleti. A jogosult a megjelölt elállási vagy felmondási okról másokra térhet át.

[86] A peres felek a szerződés 8.1. illetve 8.3. pontjaiban e szabályozással egyezően a késedelmet súlyos szerződésszegésnek minősítve a kötbéralap maximumát elérő késedelem

esetén megállapították a megrendelő szerződéstől elállási vagy felmondási jogosultságát meghíúsulási kötbér kikötése mellett. A szerződés 8.1. pontjának az elsőfokú bíróság által is idézett rendelkezése szerint ebben az esetben a megrendelő jogosult választása szerint a szerződéstől egyoldalú írásbeli nyilatkozatával elállni, vagy azt azonnali hatállyal felmondani „és egyúttal” a szerződés 8.3. pontja szerinti meghíúsulási kötbért követelni. A szerződés meghíúsulási kötbér követelésére irányadó 8.3. pontja ezzel szó szerint egyezően rendelkezik az elállás/felmondás és a meghíúsulási kötbér érvényesíthetősége feltételeiről.

[87] A meghíúsulási kötbér fogalmából is adódóan annak érvényesítésének feltétele a szerződés másik félnek felróható okból történő megszűnése. A felek szerződésének 8.1. és 8.3. pontjai szerint meghíúsulási kötbér akkor követelhető, ha a szerződést konkrétan a megrendelő elállása vagy felmondása szünteti meg.

[88] Ehhez képest a felperes által hivatkozott 2018. december 7-i okirat – a felperes állításával ellentétben – azonnali hatályú felmondást nem tartalmaz, hanem arra utal, hogy a szerződés meghíúsulás miatt szűnt meg, és a meghíúsulás jogkövetkezményeit alkalmazza.

[89] A szerződés teljesítésének a másik félnek felróható okból történő meghíúsulása miatti megszűnés [Ptk. 6:179. § (1) bekezdés] nyilvánvalóan nem azonos a megszüntetés esetével, amikor a megszűnés az arra feljogosított fél egyoldalú, elállást vagy felmondást tartalmazó nyilatkozatával történik [Ptk. 6:213. § (1) bekezdés].

[90] A 2018. december 7-i nyilatkozat azonban a szerződés meghíúsulással történt megszűnésére utalás nélkül sem alkalmas arra, hogy az felmondásként legyen értelmezhető, mivel éppen a felmondás tényét, a félnek a szerződés egyoldalú megszüntetésére irányuló szándékának kifejezésre juttatását nem tartalmazza. Nem helytálló a felperes ezzel összefüggésben előadott érvelése, amely szerint a nyilatkozata tartalma szerint csak felmondásként értelmezhető, mivel a szerződést egyoldalúan megszüntető, fontos és a másik félre nézve súlyos jogkövetkezmények kiváltására is alkalmas jognyilatkozat esetében alapvető elvárás, hogy a fél egyértelműen kifejezésre juttatott szándékát tartalmazza. Ezen felül a nyilatkozat a tartalma szerint azért sem értelmezhető egyértelműen felmondásként, mivel a felek szerződésének 8.1. illetve 8.3. pontjai, valamint maga a 2018. december 7-i nyilatkozat is egyaránt utalnak az azonnali hatályú felmondás és a szerződéstől való elállás lehetőségére is.

[91] Ugyancsak nem foghat helyt a felperes ezzel összefüggésben előadott azon érvelése, amely szerint a felek egyező értelmezéssel felmondásnak tekintették e nyilatkozatot, mivel a felperes e nyilatkozatára az I. rendű alperes által küldött 2018. december 18-i válaszlevél (6/A/15. sorszám alatt) tanúsága szerint az I. rendű alperes kifejezetten hiányolta az egyértelmű kijelentés megtételét, és kérte a felperes szándékának határozott közlését.

[92] A fent kifejtettek folytán, a felperes felmondásának hiányában a meghiúsulási kötbér követelés akkor sem lenne megalapozott, ha a szerződés teljesítése ezt megelőzően az I. és II. rendű alpereseknek fel nem róható okból nem lehetetlenült volna.

[93] Mindezek alapján a felperes meghiúsulási kötbér követelése megalapozatlan, és erre figyelemmel a felmerült jogkérdés eldöntéséhez szükségtelen volt az I. és II. rendű alperesek a szerződés meghiúsulásáért fennálló felelősségének további szakértői vizsgálata. Az elsőfokú bíróság ezért a szakértő kirendelése iránti indítványt megalapozottan mellőzte, a felperes fellebbezésében kért hatályon kívül helyezésnek ebből az okból nincs helye.

[94] A Fővárosi Ítéltábla megállapította, hogy az I. és II. rendű alperesek vizsgontkeresetében követelt pótmunka díj követelésről szakértői bizonyítás lefolytatása nélkül azonban nem hozható megalapozott döntés.

[95] A Ptk. 6:251. § (1) bekezdése értelmében a tervezési szerződés alapján a vállalkozó tervezőmunka elvégzésére és a tervdokumentáció átadására, a megrendelő annak átvételére és díj fizetésére köteles.

[96] A vállalkozási szerződés általános szabályai között a Ptk 6:244. § (1) bekezdése kimondja, hogy a vállalkozó köteles elvégezni a vállalkozási szerződés tartalmát képező, de a vállalkozói díj meghatározásánál figyelembe nem vett munkát és az olyan munkát is, amely nélkül a mű rendeltetésszerű használatra alkalmas megvalósítása nem történhet meg (többletmunka).

[97] A (2) bekezdés szerint a vállalkozó köteles elvégezni az utólag megrendelt, különösen tervmódosítás miatt szükségessé váló munkát is, ha annak elvégzése nem teszi feladatát aránytalanul terhesebbé (pótmunka).

[98] A vállalkozói díj körében a Ptk. 6:245. § (1) bekezdése akként rendelkezik, hogy ha a felek átalánydíjban állapodtak meg, a vállalkozó az átalánydíjon felül a pótmunka ellenértékét igényelheti, a többletmunka ellenértékének megtérítésére nem jogosult. A megrendelő köteles azonban megtéríteni a vállalkozónak a többletmunkával kapcsolatban felmerült olyan költségét, amely a szerződés megkötésének időpontjában nem volt előrelátható.

[99] A fenti, a korábbi szabályozás nyomán kialakult joggyakorlatot törvény erejére emelő szabályozás szerint a pótmunka az, amikor a megrendelő az eredetileg célul tűzött eredményt megváltoztatja, többletigényeket fogalmaz meg, vagyis a többletmunkavégzés, illetve a többletköltségek nem az eredetileg vállalt, hanem a részben módosított eredmény megvalósításához szükségesek, míg ehhez képest a többletmunka esetén a szerződésben

eredetileg célul tűzött eredmény nem változik meg, hanem az előzetesen becsülthöz képest csak többletmunkavégzéssel, illetve többletköltségvonzattal valósítható meg.

[100] Kétségtelen, hogy a jogszabály megfogalmazása szerint pótmunkának kizárólag a megrendelő által a szerződés megkötése után pótlólag elrendelt (megrendelt) munka minősülhet.

[101] Az I. és II. rendű alperesek fellebbezésében állítottakkal szemben az elsőfokú bíróság helytállóan állapította meg, hogy a viszontkereset szerinti pótmunkák felperes általi (külön) megrendelése nem történt meg. Az I. és II. rendű alperesek által megrendelésként hivatkozott, a felperes 2018. február 6-i válaszevele a közterület neve út 2x2 sávosra kiszélesítése tekintetében a műszaki tartalomra vállalkozói ajánlatot kért, amely pótmunka-megrendelésnek csupán az így kapott ajánlat Ptk. 6:66. §-a szerinti elfogadásával minősülhetne, míg a cím5 előtti csomópont és az rendszer elnevezése rendszer tervezési területen túlnyúló kialakítása tekintetében a levél kifejezetten azt tartalmazta, hogy a feladat a megvalósítandó műszaki tartalom része, pótmunkaként nem értékelhető, ezért kérte az igény részletes alátámasztását.

[102] Az elsőfokú bíróság azonban nem volt tekintettel arra, hogy az I. és II. rendű alperesek – a perben nem vitatottan – mindhárom munkarész tekintetében teljesítést végeztek, mégpedig a felperes utasításának megfelelően. A felek között ugyanis nem abban állt a jogvita, hogy a felperes adott-e utasítást e munkálatok elvégzésére, hanem a felperes vitatására tekintettel az volt a kérdés, hogy e munkák az eredetileg vállalt műszaki tartalom szerint megvalósítandó feladatnak, azaz többletmunkának minősülnek-e, illetve milyen mértékben valósultak meg, valamint, hogy milyen vállalkozói díjat tesznek indokolttá.

[103] A közterület neve úti sávészélesítés esetében a felperes fenntartott hivatkozásában (32. sorszámú beadvány 3-4. oldal) nem vitatta, hogy az I. és II. rendű alperesek a részére ilyen terveket adtak át, csupán annak felhasználásra alkalmasságát és kidolgozottságának szintjét vitatta, állította, hogy az a tanulmányterv kritériumainak nem felel meg. Erre tekintettel nem annak van jelentősége, hogy ezek a tervek szerepeltek-e az átadott engedélyezési terv irataiban és a felperes utasítására maradtak-e ki belőle, hanem annak, hogy a ténylegesen leszállított dokumentumok a tervezési diszpozícióban nem szereplő tanulmánytervnek minősülnek-e, avagy a tervezési folyamat részeként kidolgozott, külön díjazás nélkül elkészítendő vázlatok.

[104] A felperes az eljárás során mind a cím5, mind az rendszer elnevezése rendszer tekintetében megvalósítandó feladatokról azt állította, hogy azok a Ptk. 6:244. § (1) bekezdése szerinti többletmunkák, a műszaki leírás szerint elvégzendő feladatok, tekintettel a tervezési határon túlnyúló feladatokra, a tervezési határ kiterjeszthetőségére is.

[105] Ezek alapján az I. és II. rendű alperesek viszontkeresetének elbírálása során elsősorban azt kellett vizsgálni, hogy a követelt vállalkozói díj alapját képező munkarészek közül a közterület neve út bővítése kapcsán az I. és II. rendű alperesek által szolgáltatott tervek megfelelnek-e a vállalkozói díjat indokoltá tevő, az eredeti műszaki tartalmon felüli tervszolgáltatás kritériumának, valamint azt, hogy a szerződés mellékletét képező műszaki leírásban foglaltakra is tekintettel a cím5 előtti csomópont átépítésének tervezése a tervezési határok szerződés szerinti kiterjesztését jelenti-e, illetve az rendszer elnevezése rendszer kialakítása kapcsán ilyen mértékű áttervezési igénnyel az I. és II. rendű alperesek számolhattak e a szerződéskötéskor.

[106] Mindezen kérdések eldöntéséhez a Pp. 300. § (1) bekezdése értelmében szakértő alkalmazása szükséges.

[107] A felperes vitatására tekintettel a viszontkeresettel érintett munkarészek pótmunkának minősülése esetén további szakkérdés az elvégzett munkák mennyisége és az azokra eső vállalkozói díj mértéke is.

[108] Tévedett az elsőfokú bíróság, amikor szakkérdésben a meghallgatott tanúk vallomásainak idézését követően a szerződés műszaki tartalmára hivatkozással és a tanúk véleménye alapján hozta meg a döntését.

[109] A Fővárosi Ítéltábla az I. és II. rendű alperesek fellebbezésében foglaltakra tekintettel megjegyzi, hogy a támadott ítélet – helyesen – nem hivatkozott a pótmunka követelés megalapozottságát is minősítő TSZSZ véleményére. Mivel a jelen per nem a 2013. évi XXXIV. törvény 8/A. §-a szerint, az érvényesíteni kívánt jogot a TSZSZ véleményére alapító keresettel indult, a TSZSZ szakvéleménye a jelen perben adott igazságügyi szakértői véleménynek nem minősül, csupán okirati bizonyítékként vehető figyelembe.

[110] Mindebből következően az I. és II. rendű alperesek viszontkeresetével érvényesíteni kívánt pótmunka díj igény megalapozottsága tárgyában a perben szakértői vélemény még nem áll rendelkezésre.

[111] Az elsőfokú eljárás során az I. és a II. rendű alperesek többször tettek indítványt szakértő kirendelésére a pótmunka követelésük összecszerúsége megalapozottságának bizonyítása érdekében, de fenntartottnak minősülő indítványuk (43. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyv 2. oldal) szerint az rendszer elnevezése rendszer kapcsán végzendő feladatok pótmunkának minősülése vonatkozásában is szakértői vélemény beszerzését kérték. Az I. és II. rendű alperesek a fellebbezésük 1.6. pontja szerint szükségesnek tartották a bizonyítás lefolytatását – a követelésük összecszerúségén túl – a vonatkozásban is, hogy a viszontkeresetükben megjelölt valamennyi munkavégzés pótmunkának minősül-e.

[112] Az I. és II. rendű alperesek fentiek szerint megtett bizonyítási indítványára tekintettel e körben az elsőfokú bíróság által adott anyagi pervezetés (43. sorszámú jegyzőkönyv 1-2. oldal) Pp. 369. § (4) bekezdése szerinti pontosítása, az I. és II. rendű alperesek által bizonyítandó tények köréről adott tájékoztatás a jogorvoslati eljárás során nem volt szükséges.

[113] Mivel a viszontkereset elbírálása során olyan kérdésben kellett dönten, amelyhez különleges szakértelem szükséges és az I. és II. rendű alperesek az erre vonatkozó indítványukat megtették, e körben megalapozott döntés csak igazságügyi szakértő véleményének beszerzése után, a szakértői vélemény alapján hozható.

[114] Az elsőfokú bíróság megalapozottan döntött a felperes elutasított keresete tekintetében pernyertesnek minősülő I. és II. rendű alperesek perköltségének viselése és annak összege felől.

[115] Az I. és II. rendű alperesek a perben felmerült költségeiket a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján akként számították fel, hogy e körben a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet (IM rendelet) 2. § (1) bekezdés a) pontja szerint, óránként 20.000 forint + áfa összegű ügyvédi munkadíjat kértek megállapítani. A 2021. március 16-án 16. sorszám alatt csatolt kimutatásuk értelmében (az addigi) képviselő ellátásával 9,5 munkóra merült fel. Ezt követően az I. és II. rendű alperesek a jogi képviselő részéről végzett további munka felmerülését nem jelentették be.

[116] Ezek alapján az elsőfokú bíróság helytállóan kötelezte a felperest az IM rendelet 2. § (1) bekezdés a) pontja alapján számított, 190.000 forint + áfa összegű ügyvédi munkadíj I. és II. rendű alpereseknek történő megfizetésére.

[117] A Fővárosi Ítéltábla az I. és II. rendű alperesek fellebbezésében felhozottakkal szemben rögzíti, hogy az elsőfokú bíróság nem volt köteles felhívni a feleket újabb munkaidő-kimutatás benyújtására, viszont perköltségként a Pp. 81. § (1)-(3) bekezdései alapján csak az I. és II. rendű alperesek által szabályszerűen felszámított összeget állapíthatta meg. Az I. és II. rendű alperesek nem voltak elzárva attól, hogy az eljárás folyamán – akár a tárgyalás berekesztésére történt figyelmeztetést követően – a már előadott perköltség igényüket módosítsák, kiegészítsék, ezt azonban nem tették meg.

[118] Az elsőfokú bíróság helytállóan határozott a felperes keresetének elutasításáról, ezért a Fővárosi Ítéltábla az ítéletet e rendelkezés tekintetében a Pp. 383. § (2) bekezdése alapján az I. és II. rendű alpereseknek a felperes által fizetendő perköltségre kiterjedően helybenhagyta.

[119] Az elsőfokú bíróság emellett az I. és II. rendű alperesek viszontkeresetének elbírálása során lényeges eljárási szabályt sértett a szakértői bizonyítás mellőzésével, amely lényeges eljárási szabálysértés az ügy érdemi eldöntésére kihatott és annak a másodfokú eljárásban orvoslása – a szakértői bizonyítás jogorvoslati eljárásban lefolytatása – nem észszerű. Erre tekintettel a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét az I. és II. rendű alperesek viszontkeresetét elutasító rész tekintetében a Pp. 381. §-a alapján hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot e körben új eljárásra és új határozat hozatalára utasította.

[120] A keresetről a döntés meghozható volt, míg a viszontkereset tárgyában további tárgyalásra van szükség, ezért a Fővárosi Ítéltábla a Pp. 364. §-a szerint alkalmazandó Pp. 341. § (2) bekezdése alapján részítélettel határozott.

[121] A részben, az I. és II. rendű alperesek viszontkeresete tekintetében megismételt eljárásban az elsőfokú bíróságnak az I. és II. rendű alperesek indítványára igazságügyi szakértőt kell kirendelnie a viszontkereset szerinti munkarészek pótmunka avagy többletmunka jellegének megállapíthatósága érdekében. A szakértő feladatává kell tennie a közterület neve út kiszélesítése esetében annak eldöntését, hogy a szolgáltatott dokumentumok a szerződés szerinti műszaki tartalom felüli terveknek minősülnek-e, így indokolnak-e többlet vállalkozói díj kifizetést, míg a cím5 előtti csomópont és az rendszer elnevezése rendszer kialakítása vonatkozásában érvényesített vállalkozói díj esetében azt, hogy az I. és II. rendű alpereseknek a szerződés szerinti műszaki tartalom alapján kellett-e számolniuk e feladatok elvégzésével vagy azok nem képezték az eredeti vállalkozásuk részét. Amennyiben az elsőfokú bíróság valamelyik vagy mindegyik feladatrészt pótmunkának minősíti, úgy szükséges arra vonatkozóan is szakértői vélemény beszerzése, hogy a ténylegesen elvégzett teljesítés milyen vállalkozói díj kifizetését teszi indokolttá.

[122] Ezt követően lesz az elsőfokú bíróság abban a helyzetben, hogy a viszontkeresetet érintően is megalapozott döntést hozhasson.

[123] A felperes fellebbezése eredménytelennek bizonyult, ezért a Fővárosi Ítéltábla kötelezte a felperest az I. és II. rendű alpereseknek mint együttes jogosultaknak az általuk a fellebbezési ellenkérelem elkészítésével felmerült jogi képviselői munkára felszámított, az IM rendelet 3. § (2) bekezdés b) pontja, (5) bekezdése és 4/A. §-a alapján megállapított, a 3. § (6) bekezdése alapján a ténylegesen felmerült és szükséges jogi képviselői tevékenység mértékére is tekintettel mérsékelt, 200.000 forint + áfa összegű ügyvédi munkadíjból álló másodfokú perköltség megfizetésére.

[124] A viszontkereset vonatkozásában a hatályon kívül helyezésre tekintettel, e rész vonatkozásában a Fővárosi Ítéltábla az I. és II. rendű alperesek másodfokú eljárásban felmerült, az IM rendelet 2. § (1) bekezdés a) pontja alapján megállapított 13,75 órányi munkavégzéssel számított 275.000 forint + áfa összegű ügyvédi munkadíjból és a megfizetett

összesen 1.358.400 forint fellebbezési illetékből álló másodfokú perköltségét a Pp. 386. § (3) bekezdése alapján csak megállapította azzal, hogy annak viselése kérdésében az elsőfokú bíróság dönt.

[125] A Fővárosi Ítéltábla rögzíti, hogy az I. és II. rendű alperesek fellebbezésére a felperes fellebbezési ellenkérelmet, egyéb nyilatkozatot nem tett, ezzel összefüggésben perköltséget nem számított fel, így a Fővárosi Ítéltábla a felperes másodfokú eljárásban felmerült perköltsége megállapítását mellőzte.

Budapest, 2023. december 19.

Dr. Kurucz Zsuzsánna s.k.

a tanács elnöke

Dr. Kolozs Balázs s.k.

előadó bíró

Dr. Matosek Edina s.k.

bíró